

Utbildningsinspektion i Vidselskolan, Tväråselskolan och Visträskskolan förskoleklass och grundskola årskurs 1–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Vidsel rektorsområde	2
Sammanfattande bedömning.....	3
Bedömning av resultaten.....	4
Bedömning av genomförandet.....	8
Bedömning av förutsättningarna	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Vidselskolan, Visträskskolan och Tväråselskolan den 27 september till 29 september, 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen/läroplanerna och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen inom två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Älvsbyns kommun och Vidselskolan, Tväråselskolan och Visträskskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Vidselskolan, Tväråselskolan och Visträskskolan intervjuades rektor, biträdande områdeschef, lärare i förskoleklass, årskurs 1–9 speciallärare, fritidspeda-

goger, måltidspersonal, skolsköterska, studie- och yrkesvägledare, elever i årskurs 6 och 9 samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass, årskurserna 1, 2, 3, 6 och 9. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Vidsel rektorsområde

Vidselskolan	Antal elever
Skolbarnsomsorg	23
Förskoleklass	6
Grundskola	161

Visträskskolan	Antal elever
Skolbarnsomsorg	14
Förskoleklass	7
Grundskola	16

Tväråselskolan	Antal elever
Skolbarnsomsorg	5
Förskoleklass	2
Grundskola	12

Utbildningen i Vidsels rektorsområde omfattar Vidselskolan, Visträskskolan och Tväråselskolan. I rektorsområdet finns en rektor tillika områdeschef samt biträdande områdeschef.

Vidselskolan är belägen 40 km från centrala Älvsbyn och består av tre olika skolbyggnader fördelade på dels en byggnad för årskurs 7–9, dels en byggnad för förskoleklass – årskurs 6 och en byggnad för praktiska ämnen samt matsal. Utbildningen omfattar förskoleklass och årskurs 1, som benämns ”barnskolan” samt årskurserna 2–9. Skolbarnsomsorgen är integrerad i verksamheterna. Den pedagogiska personalen består av tre arbetslag och följer elevernas organisering i ”barnskolan” och årskurs 3 respektive årskurserna 4–6 samt årskurs 7–9. Flertalet elever har skolskjuts.

Visträskskolan ligger cirka 30 km utanför Älvsbyns tätort med skog och natur i omedelbar närhet. Skolan består av en byggnad som är relativt nybyggd och modern. Utbildningen omfattar ”barnskolan” och årskurserna 2–3. I Visträskskolan finns ett arbetslag och eleverna är organiserade i åldersblandade klasser, ”barnskolan” samt årskurserna 2–3. Flertalet av eleverna bor i närområdet.

Tväråselskolan skola är belägen cirka 20 km från Älvsbyn i närheten av älven och naturen. Utbildningen omfattar ”barnskolan” – årskurs 3. Vid Tväråselskolan finns ett arbetslag. Flertalet av eleverna har skolskjuts.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Vidselskolan, Visträskskolan och Tväråskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att skolorna inom Vidsels rektorsområde har ett positivt och öppet arbetsklimat för såväl elever som personal. Eleverna känner sig trygga i Visträskskolan och Tväråskolan. Dessa två skolor är goda exempel på väl förankrat och fungerande arbete avseende normer och värden. Vid Vidselskolan känner sig de flesta elever trygga men arbetet med normer och värden behöver förbättras.

Skolorna använder de naturliga förutsättningarna i tillgång till skog och natur för ett hälsofrämjande arbete i syfte att öka den fysiska och psykiska hälsan. Skolorna har i huvudsak utbildad och erfaren personal. I arbetet med elevers inflytande och påverkan bör skolorna öka möjligheten till inflytande och därmed också medvetenheten om när inflytande utövas.

Vid inspektionen framkommer att de flesta pedagoger har god kunskap om varje elevs kunskapsutveckling. Specialpedagoger/speciallärare och klasslärare följer elevernas språk- och läsutveckling samt genomför diagnoser av olika slag. Arbetet med att utarbeta individuella utvecklingsplaner pågår vid skolorna något som enligt inspektörerna måste intensifieras.

I arbetet med särskilt stöd används exempelvis ”bonusår” som ett stöd för eleven. Under läsåret finns flera elever som går om ett år. För årskurserna 8–9 finns nivåindelning inom ämnet matematik. Sådana indelningar som ovanstående skall vara pedagogiskt motiverade och får inte vara permanenta eller begränsa elevernas möjlighet att nå alla betygssteg. I intervjuer framkommer uppfattningen att betygssättningen på Vidselskolan utgår från högre krav än vid Älvåkraskolan. Inspektörerna bedömer att skolledningen bör se till att arbetet med bedömning och betygssättning stärks och att exempelvis bedömningsdiskussioner förs mellan Älvåkraskolan och Vidselskolan. Skolan bör även tydliggöra sina bedömningsgrunder för föräldrarna.

Inspektörerna bedömer att skolorna behöver säkerställa de alternativa stödsatser som ges för elever i behov av särskilt stöd. Vidare bör skolornas samlade pedagogiska arbete tydligare utvärderas och analyseras.

Områdeschefen/rektorn och biträdande områdeschefen är förtrodda med sina respektive verksamheter i varierande grad vid skolorna. Vid inspektionstillfället hade rektorn nyligen tillträtt posten och i rektorsområdet fullgjorde den biträdande områdeschefen rektorsuppgifter vid Visträskskolan och Tväråskolan. Rektorsfunktionen kan enligt skollagen inte delas i förhållande till den enskilda eleven och de beslut som enligt författningarna skall fattas av rektorn får inte delegeras.

Inspektörerna konstaterar vidare att eleverna överlag har tillgång till den utbildning de har rätt till. Resurser i form av personal och material är i huvudsak goda. Inspektörerna bedömer att arbetet vid skolorna med att tillgodose kompetensutvecklingsbehov bör förbättras. Elevernas tillgång till datorer för kunskapssökande och lärande samt information och erbjudande om modersmålsundervisning behöver däremot förbättras.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna har inte upprättat individuella utvecklingsplaner för alla elever (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Den biträdande områdeschefen har ledningsansvaret som vilar på en rektor utan att benämnas rektor (1 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Skolorna har inte upprättat kvalitetsredovisningar i enlighet med förordningens krav (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Åtgärdsprogram har inte utarbetats för alla elever i behov av särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- I ämnet matematik innebär gruppindelningen av eleverna att vissa elever inte ges möjlighet att nå alla betygsssteg (avsnitt 2.2 läroplan för det obligatoriska skolväsendet och bilagan till förordning om kursplaner för grundskolan).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Arbetet med normer och värden vid Vidselskolan.
- Bedömning och betygssättning.
- Analys av resultaten.
- Skolornas uppföljning, dokumentation och utvärdering av kunskapsutveckling i alla ämnen.
- Arbetet med bedömning och betygssättning.
- Forum för arbete i elevvårdsgruppen.
- Elevernas medvetenhet om elevinflytande.
- Elevens val vid Vidselskolan.
- Kvalitetsarbetet.
- Rektors resultatansvar.
- Övergångar mellan årskurserna.
- Samverkansformer för föräldrarna vid Vidselskolan.
- Arbetet med stöd.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen/läroplanerna, de nationella kursplanerna och programmålen

Kunskaper, utveckling och lärande

Inspektörerna bedömer att verksamheterna i förskoleklassen samt årskurserna 1–9 ger eleverna möjlighet vid skolorna att utvecklas enligt läroplanens intentioner. Vid inspektionstillfället såg inspektörerna flera goda exempel på elevernas nyfikenhet, kreativitet och lust att lära, särskilt hos elever i de lägre åldrarna.

Varje skola har sina egna modeller och har kommit olika långt i arbetet med att tydliggöra bedömningsgrunder för elever och föräldrar. I intervjuer bekräftar föräldrar och elever en varierad kännedom om målen. Enligt inspektörerna kan detta medföra att elevernas möjlighet att själva bedöma sina studieresultat inte utvecklas och att föräldrarnas möjlighet att följa elevernas kunskapsutveckling försvåras. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra arbetet med att tydliggöra bedömningsgrunder för måluppfyllelsen och informationen till elever och föräldrar.

Vid inspektionen framkommer att den enskilda läraren i varierande grad har kunskap om varje elevs kunskapsutveckling. Språkutvecklingen hos yngre elever bedöms av personalen över åren vara lite sämre för pojkar än för flickor men skolorna gör insatser för att främja pojkars intresse för läsning. Bland de yngre eleverna anser personalen också att pojkar visar mindre intresse för skolan och att de är i större behov av stöd och hjälp än flickor. Flickorna tar genomgående ett större ansvar för skolan. Kommunen har påbörjat ett jämställdhetsprojekt där alla skolor deltar och där syftet är att öka medvetenheten om genusfrågor.

Specialpedagoger/speciallärare och klasslärare följer elevernas språk- och läsutveckling samt genomför diagnoser av olika slag fastställda av barn- och utbildningsnämnden. Vidselskolan genomför även nationella diagnoser och de nationella ämnesproven i årskurs 5.

Tabell 1: Resultat av de nationella ämnesproven i årskurs 5 år 2005 och 2006 vid Vidselskolan. Siffrorna anger andelen elever i procent som uppnått målen i ämnesproven.

Nationella ämnesprov	2005	2006
Svenska	86	88
Engelska	81	88
Matematik	82	94

Källa: Uppgifter har hämtats från Vidselskolan

Kommunen efterfrågar förutom resultaten av de nationella ämnesproven även antal elever som nått målen i alla ämnen i årskurs 5. Inspektörerna ser positivt på denna uppföljning, men konstaterar samtidigt att någon redovisning av måluppfyllelsen i respektive ämne inte efterfrågas. Enligt sammanställningen visar Vidselskolan att ett större antal elever har nått målen i alla ämnen än föregående år.

Tabell 2: Relationen mellan resultat av nationella prov och slutbetyg i respektive ämne år 2005. Totalt antal elever var 27 i årskurs 9 år 2005

Antal elever som genomfört samtliga delprov i respektive ämne	Andel elever som uppnått målen i det nationella provet	Andelen elever som i slutbetyget uppnått målen
Svenska som andra språk 2 av 6 elever	Uppgift saknas	Uppgift saknas
Svenska 27 elever	89	92
Engelska 27 elever	89	100
Matematik 27 elever	60	78

Källa: Skolverkets officiella statistik

Elevernas resultat i slutbetyget i svenska, engelska och matematik visar ett högre resultat än elevernas resultat i nationella provet i ämnena. Någon förklaring till dessa betygsförskjutningar ges inte av skolan. Enligt inspektörerna behöver skolan analysera resultaten, särskilt i matematik och relatera till skolans pedagogiska arbete. Likaså kan jämförelser över tid mellan arbetslag göras. Även arbetet med stöd bör analyseras så att relevant stöd ges. .

Tabell 3: Resultat av måluppfyllelse vid Vidselskolan åren 2004-2006

Grundskola	Andel elever som uppnått målen i samtliga ämnen			Andel elever behöriga till gymnasieskolan			Genomsnittligt meritvärde		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Vidselskolan	86,7	74,1	88,0	94,3	74,1	92,0	194,0	178,1	208,6
Älvsbyns kommun	78,0	74,4	81,5	94,7	88,8	94,8	196,4	201,1	207,2
Riket	74,9	75,5	76,0	90	89,2	89,5	206,9	206,3	206,8

Källa: Skolverkets officiella statistik

Inspektörerna konstaterar att resultaten varierat påtagligt vartannat år de senaste fem åren och att variationen enligt ovanstående resultat följer samma linje. Skolan bör närmare analysera resultaten i syfte att uppnå en trend av ökad måluppfyllelse.

Det finns över åren tydliga skillnader i meritvärdet mellan flickor och pojkar. Flickornas meritvärde har legat över rikssnittet och pojkarnas meritvärde har varierat över åren men hela tiden legat under. Inspektörerna konstaterar också att det finns skillnader i betygsstegen mellan pojkar och flickor i olika ämnen under åren. Detta är inte lika tydligt för år 2006. Däremot har betyget mycket väl godkänd använts i liten grad under åren i olika ämnen. För år 2006 används exempelvis ovanstående betyg inte alls i ämnena fysik, musik och samhällskunskap. Skolan bör genomföra en analys över tid för att söka orsakerna till resultaten.

Personalens intryck avseende de äldre eleverna är att pojkar i allmänhet är mindre av ”pluggisar”, vilket även intervjuer med elever bekräftar. Flickor visar tydligt på högre ambition i skolarbetet. Personalen uttrycker att det finns en risk att pojkar ser möjligheter i framtiden utan studier och därmed tar mindre ansvar. Skolan bör än mer uppmärksamma och söka lösningar på skillnader i studieresultat mellan pojkar och flickor.

Inspektörerna konstaterar att en viss systematik för att följa elevernas kunskapsutveckling genomförs i svenska, engelska och matematik av pedagogerna i olika årskurser. Någon tydlig analys av skolornas resultat som helhet och över åren genomförs däremot inte. Inspektörerna anser därför att det blir svårt att bedöma skolornas kunskapsutveckling och resultat i andra ämnen än svenska, engelska och matematik.

Specialpedagoger/speciellärare och klasslärare vid Visträskskolan och Tväråselskolan följer systematiskt elevernas språk - och läsutveckling samt genomför diagnoser av olika slag. För att öka måluppfyllelsen vid samtliga skolor i rektorsområdet bör förutom kartläggning även analyser och åtgärder för elever i behov av särskilt stöd tydliggöras så att eleverna får relevant stöd.

Vid inspektionstillfället upprättas ännu inte individuella utvecklingsplaner inom Vidsels rektorsområde. Personalen uttrycker en osäkerhet och efterfrågar mer kompetensutveckling. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev i samband med utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna, se vidare i Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner, SKOLFS 2006:10. Mot bakgrund av ovanstående vill inspektörerna framhålla vikten av att samtliga skolor inom rektorsområdet intensifierar sitt arbete med att upprätta individuella utvecklingsplaner för samtliga elever.

Normer och värden

Vidsels rektorsområde visar ett positivt och öppet arbetsklimat för såväl elever som personal och eleverna känner sig i huvudsak trygga vid skolorna. Arbetet med normer och värden sker i varierande grad i den dagliga verksamheten. Vistträskskolan har ett väl förankrat värdegrundarbete. Inspektörerna bedömer att resultatet av arbetet med normer och värden har gett varierande effekt vid skolorna. Enligt intervjuer med såväl elever, föräldrar som personal framkommer att arbetet kring normer och värden behöver förstärkas vid Vidselskolan för att ge ännu bättre effekt. Inspektörerna instämmer i denna bild.

Vid inspektionen framkommer vidare att Vidselskolan har fall av kränkande behandling. Personal, elever och föräldrar uppger att när detta uppstår agerar skolan och kontaktar föräldrarna. Vid samtliga skolor i rektorsområdet finns en arbetsgång för att utreda och vidta åtgärder vid kränkande behandling. Det finns mobbningsteam som verkställer utredning av omständigheter vid kränkande behandling och som vidtar åtgärder som krävs med stöd av rektorn. Vid skolorna genomför skolsköterskan så kallade hälsosamtal, som en förebyggande insats. I kommunen pågår ett arbete med att utarbeta en gemensam likabehandlingsplan för alla verksamheter. Likabehandlingsplanen var vid inspektionstillfället fastställd för Vidselskolan av tidigare rektor samt mobbningsteamet men ej processad i samverkan med elever och föräldrar.

Mot bakgrund av ovanstående behöver Vidselskolan intensifiera arbetet med att skapa en trygg lärandemiljö utan inslag av kränkande behandling. Skolverket vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år.

I Vistträskskolan och Tväråselskolan finns utarbetade ordningsregler som processats i samverkan med elever och föräldrar. Vid inspektionstillfället framkommer att det finns framtagna ordningsregler även för Vidselskolan som skrivs under av föräldrarna. Vid intervjuer på Vidselskolan framkommer en önskan om samsyn och gemensam policy kring ordningsregler i syfte att all personal skall kunna ha ett gemensamt förhållningssätt. Skolverket vill uppmärksamma skolorna på att det från och med 1 juli, 2006 införts förändringar i skolformsförfordningarna när det gäller ordningsregler i skolan. Rektorn har ansvar för att det finns ordningsregler för varje skola och att ordningsreglerna

utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Inspektörerna bedömer att arbetet med samsyn kring ordningsregler bör förbättras vid Vidselskolan.

Vid Vidselskolan förekommer en andel elever med frånvaro. Skolverket vill uppmärksamma skolorna på att det från och med 1 juli, 2006 införts förändringar i skolformsförordningarna när det gäller frånvarorapportering. Rektorn har numera ett skärpt ansvar för att en kontakt upprättas mellan skola och vårdnadshavare, om eleven utan giltigt skäl uteblir från skolarbetet. Informationskyldigheten i de obligatoriska skolformerna skall avse frånvaro som inte är av obetydlig omfattning och informationen skall avse frånvarons omfattning, inte dess orsaker. Det är också viktigt att det finns kontinuerliga och täta kontakter mellan skola och hem om en elevs skolsituation. Bestämmelsen innebär inte någon inskränkning av vad som i övrigt gäller om samarbete mellan skolan och hemmet.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Pedagogisk verksamhet

Älvsbyns kommun erbjuder inte förskoleklass vilket berörs vidare under avsnittet Bedömning av förutsättningarna. De elever som är sex och sju år går i åldersblandade klasser som benämns, "barnskola". Dessa åldersgrupper arbetar både var för sig och tillsammans. Förskolans pedagogik med lek, skapande och barns eget utforskande präglar verksamheten för sexåringarna. Uteaktiviteter, bad och luncher samt teman utgör exempel på områden som eleverna genomför tillsammans. Enligt inspektörernas bedömning har sexåringarna en verksamhet som i huvudsak motsvarar lagstiftningens krav på förskoleklassen och den strävar mot förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för förskoleklassen anger.

Vid Vidselskolan finns tre arbetslag, dels förskoleklass - årskurs 3 och årskurserna 4–6, samt årskurserna 7–9. I Visträskskolan finns ett arbetslag och vid Tväråselskolan skola ett arbetslag. Arbetslagens indelning i rektorsområdet försvårar förutsättningarna till att skapa en helhetssyn för elevernas lärande och utveckling. För att nå detta bedömer inspektörerna att skolorna bör fortsätta sitt arbete med att skapa en samsyn utifrån uppdraget bland all personal och att stärka samarbetet mellan arbetslagen.

I rektorsområdet förekommer klassråd i varierande omfattning vilket bekräftas i intervjuer med elever och personal. Eleverna upplever att de endast får vara delaktiga i frågor som rör aktiviteter och utemiljö men att de inte har något större inflytande över besluten. Vid inspektionen ges exempel på inflytande över lärandet hos de yngre eleverna medan inflytandet är mer begränsat hos de äldre eleverna. Inspektörerna vill betona vikten av att skolan utvecklar elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former i takt med stigande ålder och att formerna för och medvetenheten om elevernas inflytande bör förbättras.

Föräldrasamverkan och information till hemmen skiljer sig mycket mellan skolorna. Vid skolorna sker naturliga vardagliga kontakter mellan skola och föräldrar då dessa verksamheter rör de yngre eleverna. För eleverna i de lägre åldrarna är brukarråden aktiva och bygger på engagemang för den egna skolan. Vid Vidselskolan för eleverna i årskurs 7–9 finns inget formellt samverkansorgan för föräldrar. Kommunikation sker genom att eleverna skriver loggböcker om händelser på skolan och föräldrarna ges utrymme att ha synpunkter. Inspektörerna bedömer dock att formella samverkansorgan med föräldrarna behöver uppbyggas vid Vidselskolan för att skapa de bästa förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande.

Inspektionen visar att i rektorsområdet finns en elevvårdsgrupp, som består av rektor, specialpedagoger och skolsköterska. Teamet har ett antal träffar under en termin, dock inte regelbundna. Inspektörerna bedömer att arbetet i elevvårdsgruppen bör utvecklas.

Särskilt stöd till elever ges i övervägande del vid skolorna exkluderat, det vill säga utom den klass eleven tillhör. Inspektörerna vill betona vikten av att specialpedagogiska insatser i första hand skall ges inom den klass eller grupp eleven tillhör. Den specialpedagogiska kompetensen bör också användas till att utveckla lärandemiljöer utifrån ett inkluderande synsätt.

Skolorna har en arbetsgång för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd och årligen kartlägger och identifierar skolorna elevers behov. Rektor genomför klasskonferenser med berörda lärare och specialpedagoger/speciallärare där enskilda elevers behov diskuteras. Sammanställningen lämnas till en central specialpedagogisk samordnare som sedan fördelar resurser till rektorsområden. I Älvsbyns kommun finns en uttalad inriktning att resurser skall sättas in tidigt.

Enligt grundskoleförordningen får rektorn efter samråd med en elevs vårdnadshavare besluta att eleven inte skall flyttas till högre årskurs, om detta med hänsyn till elevens allmänna utveckling och i övrigt är lämpligast för eleven. Vidare får rektorn på begäran av en elevs vårdnadshavare medge eleven att gå om en årskurs vilket medför att elevens skolplikt upphör innan grundskolan fullföljs. Inom rektorsområdet ges möjligheten till ett ”bonusår” vilket i praktiken innebär att eleven går om en årskurs. Som grund för att gå om ett år gör pedagogerna, enligt intervjuer, en bedömning av intellektuella eller sociala förmågor. Eleven kan exempelvis bedömas visa omognad i läs- och skrivprocessen och visa på social omognad. ”Bonusåret” genomförs i samförstånd med föräldrarna. Inspektörerna vill uppmärksamma skolorna på att möjligheten att låta en elev gå om skall grundas på en individuell bedömning och får inte bli ett system i arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Elever har rätt till särskilt stöd för att kunna följa undervisningen i sin årskurs. Vidare vill inspektörerna betona att en målrelaterad skola skall organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och får stöd i sin utveckling. Skolorna behöver säkerställa de rutiner som finns för elever som befaras att inte nå målen.

Vid inspektionen framkommer att alla elever i behov av särskilt stöd inte har ett utarbetat åtgärdsprogram och att dessa i förekommande fall inte upprättas i enlighet med grundskoleförordningens krav. Av åtgärdsprogrammet skall framgå vilka elevens behov är, hur behoven skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. Programmet skall omfatta elevens hela skolsituation och vidare bör elevens starka sidor utgöra utgångspunkt för det fortsatta arbetet. Vissa av målen beskrivs som insatser vilket minskar möjligheten att

utvärdera effekterna. Inspektörerna bedömer att kvaliteten på åtgärdsprogrammen behöver förbättras så att de är utvärderingsbara.

Inspektörerna vill uppmärksamma skolorna på att från och med den 1 juli 2006 har införts förändringar i skolformsförordningarna avseende särskilt stöd och åtgärdsprogram. Ansvaret har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektorn ska se till att en utredning inleds, om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas.

Vidselskolan genomför undervisning i matematik genom nivåindelade grupper. Organiseringen har pågått ett antal år vid skolan och eleverna kan i enstaka fall byta grupp. Skolan samordnar specialpedagogiska insatser i matematik och lärare ger råd till elev som tillsammans med förälder väljer vilken grupp som eleven skall gå i. Indelningen sker från årskurs 8 till och med 9. Innehållet i undervisningen baseras på två olika läromedel. I den gröna gruppen arbetar eleverna med ett begränsat antal områden och färre uppgifter med lägre svårighetsgrad. Dessa elever kan nå betygsstegen godkänd och väl godkänd. I den röda gruppen arbetar eleverna med fler områden i matematikämnet och med en högre svårighetsgrad på uppgifterna och i denna gruppering kan eleverna nå alla tre betygsstegen. Vid inspektionstillfället tycks läroboken styra undervisningen. Vidare framkommer vid intervjuer att någon ytterligare anpassning i dessa grupperingar av pedagogiska metoder och arbetssätt utifrån elevernas förmågor och färdigheter inte sker. Intervjuer bekräftar också att någon utvärdering över tid inte gjorts avseende arbetet och vad samordningen av specialpedagogiska insatser lett till. Inspektörerna anser att skolan noggrant bör följa och analysera vad olika insatser leder till för att nå ökad måluppfyllelse. Vidare bör skolan utveckla arbetssätt och arbetsformer i matematikämnet. Inspektörerna vill påpeka att sådana grupperingar som ovanstående skall vara pedagogiskt motiverade och får inte vara permanenta eller begränsa elevernas möjlighet att nå alla betygssteg. Inspektörerna vill särskilt uppmärksamma skolan på vikten av att relatera resultaten i nationella proven för matematik och de insatser som görs i nivåindelningarna inom ämnet.

Utvärdering av lärandet samt bedömning och betygssättning

Skolornas dokumentation och bedömning av elevernas kunskapsutveckling har olika modeller och följer olika rutiner. Vid varje skola genomförs årliga diagnoser i språk, läs- och skrivutveckling samt i matematik. Det råder också en fokusering på ämnena svenska, matematik och engelska. Någon systematisk utvärdering av elevernas kunskaper i samtliga ämnen i förhållande till kursplanernas mål genomförs inte. När skolorna inte har någon enhetlig modell och tydlig dokumentation för att följa kunskapsutvecklingen hos varje elev försvåras övergångar mellan årskurserna eller byten av skolor. Inspektörerna bedömer att skolorna i rektorsområdet bör förbättra arbetet med att följa kunskapsutvecklingen i samtliga ämnen.

Vid inspektionen framkommer att eleverna anser att betygskriterierna och målen är svåra att förstå. Enligt inspektörerna kan detta medföra svårigheter för eleverna att utveckla sin egen förmåga att själva bedöma sina resultat. Elevernas kunskapsutveckling följs av undervisande lärare. Enligt intervjuer förs bedömningsdiskussioner lärare emellan inom skolan men några återkommande diskussioner mellan Vidselskolans och Älvåkraskolans pedagoger framkommer inte.

Under avsnittet resultat i rapporten finns kunskapsresultat för skolan redovisade. Arbetet med bedömning och betygssättning inom Vidselskolan och mellan Vidselskolan och Älvåkraskolan behöver förbättras. De två skolorna har relativt stora skillnader i betygsresultat. I intervjuer framkommer uppfattningen att betygssättningen på Vidselskolan utgår från högre krav än vid Älvåkraskolan. Inspektörerna bedömer att skolledningen bör se till att bedömningsdiskussioner förs exempelvis mellan Älvåkraskolan och Vidselskolan för att eleverna skall få en likvärdig bedömning och betygssättning. Skolan bör även tydliggöra sina bedömningsgrunder för föräldrarna.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Inspektörerna bedömer att kvalitetsarbetet inom rektorsområdet behöver förbättras. En kvalitetsredovisning skall redovisa verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse samt vilka åtgärder som skolan tänker vidta för att öka måluppfyllelsen. Skolorna inom Vidsels rektorsområde har inte kvalitetsredovisningar som uppfyller detta. Däremot har skolorna de senaste åren arbetat med indikatorområden och utvärderingsmaterialet ”Hur bra är vår skola”, vilka med fördel kan användas i kvalitetsarbetet. Inspektörerna vill uppmärksamma skolorna på att från och med kvalitetsredovisningen för läsåret 2006/07 skall även uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan redovisas i kvalitetsredovisningen. Kvalitetsredovisningen bör också innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats.

Vid inspektionen framkommer att det inom rektorsområdets skolor finns olika slag av arbetsplaner/verksamhetsplaner. I Vidselskolan finns en äldre reviderad verksamhetsplan, Tväråselskolan har en arbetsplan och vid Vistträskskolan finns en väl utarbetad arbetsplan med formulerade mål. Enligt grundskoleförordningen skall det för genomförandet av de fastställda målen för utbildningen finnas en arbetsplan. Arbetsplanen skall utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare, och rektorn beslutar om arbetsplanen. Arbetsplanen skall kontinuerligt följas upp och utvärderas.

Skolans ledning och styrning

I Vidsels rektorsområde finns en heltidsanställd rektor tillika områdeschef och en biträdande områdeschef som tillsammans har ansvar för tre åtskilda grundskoleverksamheter och skolbarnsomsorg. Till rektorn och biträdande områdeschefs hjälp finns en assistent på deltid.

Rektorn och biträdande områdeschef är kända av eleverna och föräldrarna samt förtrogna med verksamheterna. Personalen frågar emellertid efter ett ännu tydligare pedagogiskt ledarskap med tydliga utvecklingsområden och sätter stor tilltro till den nyanställda rektorn. Inspektörerna bedömer att rektorn bör anta utmaningen att tydliggöra sitt pedagogiska ledarskap och att det finns ett behov av att klargöra det delade ledarskapet och dess ansvarsförhållanden. Inspektörerna vill påpeka att det inom skollagen och grundskoleförordningens ram inte ges utrymme för annan än rektor att ta det övergripande utbildningsansvaret för eleverna.

Inspektörerna bedömer att rektor också behöver utveckla kvalitetsarbetet, upprätta arbetsplan och kvalitetsredovisning samt tydliggöra resultatuppföljning och utvärdering i sitt pedagogiska ledningsansvar.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning

Eleverna i Vidsels rektorsområde har i huvudsak tillgång till den utbildning de har rätt till. Språkval påbörjas exempelvis i årskurs 6 och elevens val genomförs från årskurs 2.

Inspektionen visar att undervisning i modersmål och svenska som andra språk inte genomförs vid skolorna. Enligt intervjuer finns i verksamheterna elever med exempelvis finska eller azerbajanska som modersmål. Skolverkets officiella statistik visar också att ett antal elever vid skolorna är berättigade till modersmålsundervisning. Vid intervjuer framkommer att ingen elev i rektorsområdet deltar i modersmålsundervisning. Enligt grundskoleförordningen skall eleven få undervisning i sitt modersmål som ett ämne. Inspektörerna bedömer att information om rätten till modersmålsundervisning och svenska som andra språk är bristfällig och behöver förbättras.

I kommunen finns inte förskoleklass som egen verksamhet utan ingår i begreppet barnskola/åldersblandad klass. Sexåringarna är inskrivna i grundskolan. Information till föräldrar om andra alternativ än barnskola för 6-åringar sker i varierande grad inom rektorsområdena. Inspektörerna bedömer att kommunen behöver säkerställa att alla föräldrar ges information om de alternativ för 6-åringar som finns i kommunen.

Skolornas lokaler är välanpassade för den verksamhet som bedrivs förutom Tväråselskolan som saknar hiss för elever med fysiska funktionshinder.

Personalresurser

Inspektionen visar att inom Vidsels rektorsområde har inte all personal pedagogisk utbildning och inte heller utbildning för de ämnen de undervisar i. Exempelvis saknar lärare som arbetar som speciallärare en specialpedagogisk utbildning. Vid skolan arbetar lärare som speciallärare/specialpedagoger men saknar adekvat utbildning i specialpedagogik. Inspektörerna betonar vikten av utbildade specialpedagoger i verksamheten.

Inspektörerna konstaterar att skolorna behöver satsa mer på kompetensutveckling. Utbildning av specialpedagoger behöver exempelvis tillgodoses. Skolledning bekräftar också att mindre resurser avsatts för kompetensutveckling de senaste åren. De som visar intresse för kurser som inte är för kostsamma för skolan ges ofta möjlighet att delta. Vid intervjuer framkommer också önskemål om mer kompetensutveckling av kommunen kring genus och individuella utvecklingsplaner.

Inspektörerna bedömer att arbetet vid skolorna med att tillgodose kompetens-
utvecklingsbehov bör förbättras.

Datum	Ort
2007-02-14	Umeå

Marita Björkman

Solweig Bäckman